

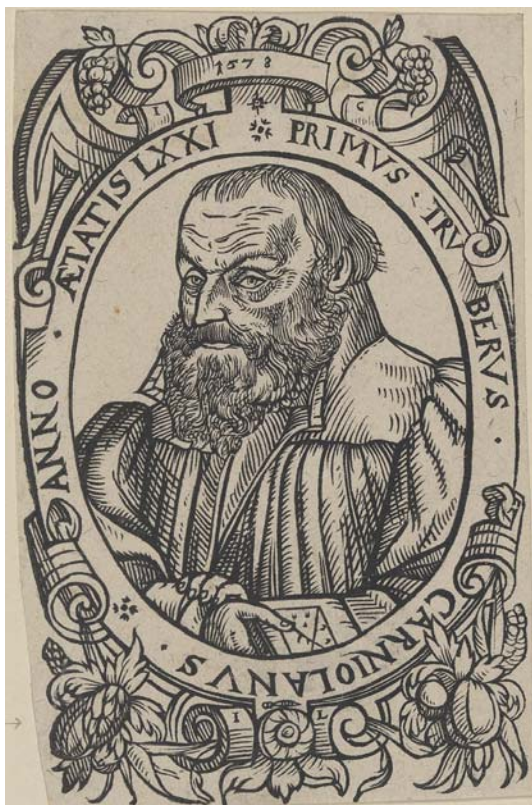
Založniki, knjigotržci in tiskarji slovenske tiskane besede v 16. stoletju

Kratek pregled

Razmere v osrednji Sloveniji v 16. st.

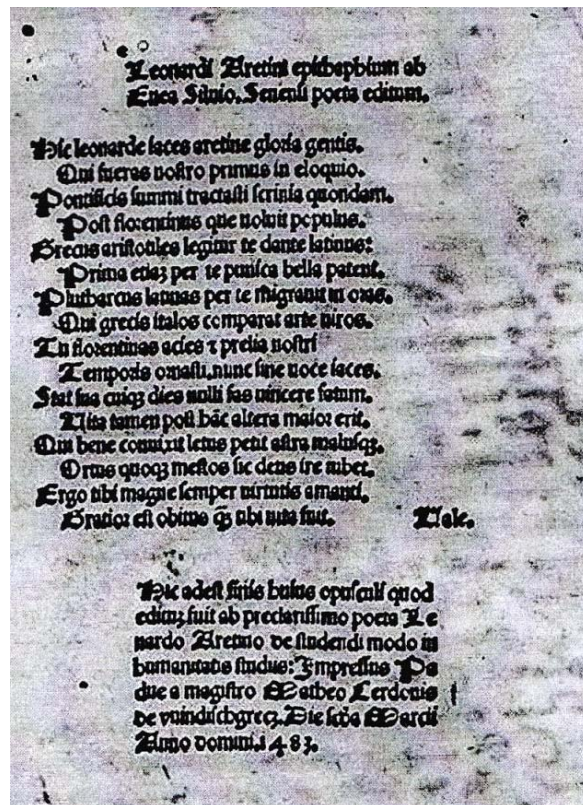


Slovenska reformacija



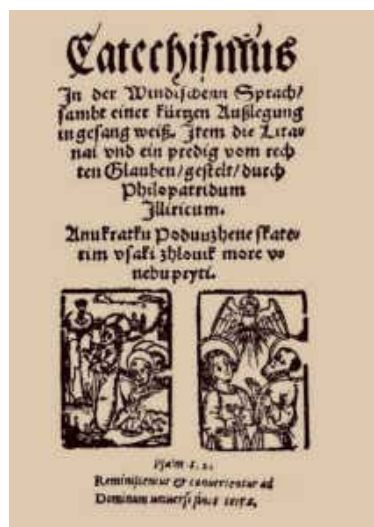
- Glavna spodbuda za založniško, knjigotrško in tiskarsko dejavnost glede slovenske tiskane besede izvira iz izjemno močna želje reformatorjev, predvsem iz ozemlja Dežele Kranjske, da bi ljudje prebiralı krščanske svete spise v svojem materinem, domačem jeziku. Primož Trubar je bil poleg ostalega tudi prvi slovenski založnik.

Prvi tiskarji slovenskega rodu (Padova in Benetke)



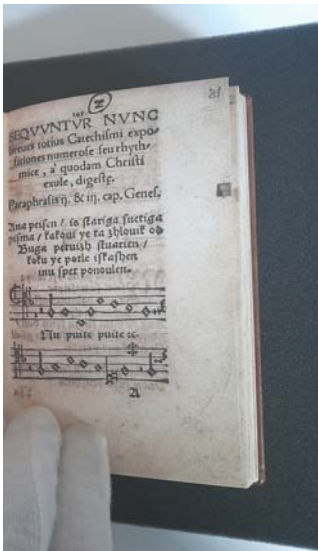
- Matevž Cerdonis
- Jernej Pelušič

Prva slovenska tiskana knjiga



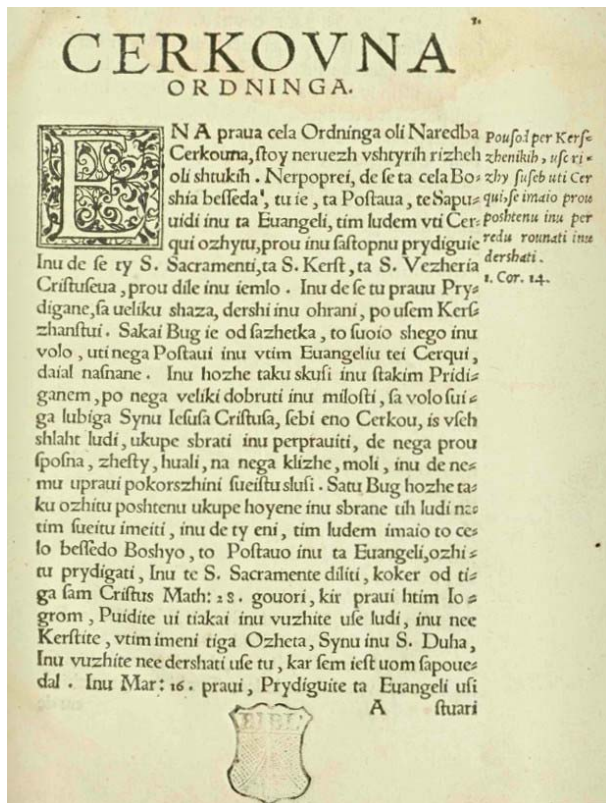
- Izšla je pod psevdonimom: “ilirski domoljub” ali “Philopatridus Illyricus”.
- Knjiga je izšla brez letnice pri tiskarju Petru Frentzu (Frentius ali Frentzius) v mestu Schwäbisch Hall ob pomoči “krščanskega pridigarja” Mihaela Grätterja (tudi Gretterja). Ime kraja izida je lažno, ime tiskarja je izmišljeno.

Catechismus



- Ni zgolj prevod, temveč avtorska priredba iz več katekizmov Martina Lutra, Johannesa Brenza itd.
- Ni le katekizem, kot navaja naslov, ampak tudi prva slovenska pesmarica, deloma z Lutrovimi, deloma izvirnimi pesmimi.
- Prvi slovenski pridižni priročnik.

Tübingen – pomembno tiskarsko središče za slovenske knjige



- Tiskarna Ulricha Morharta je natisnil večino Trubarjevih knjig. Od l. 1554 jo je vodila vdova Magdalena s pomočjo svojih sinov iz prejšnjega zakona Oswalda in Georga Gruppenbacha. Tam je delal tudi tiskarski mojster iz Ljubljane Lenart Mravlja.

Bad Urach – prva biblična družba na svetu

- Hans baron Ungnad



- Trubarjev spomenik v Urachu

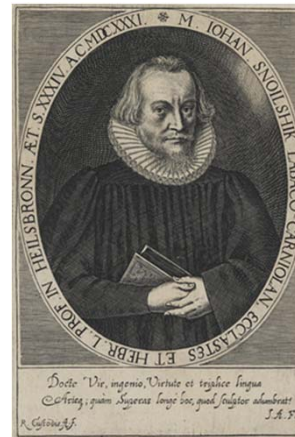


Avtorji, tiskani v Ungnadovem bibličnem zavodu

V Urachu je bilo natisnjeno dve tretjini vse slovenske knjižne produkcije v 16. st.

- Primož Trubar
- Matija Klombner
- Jurij Juričič
- Matija Trost
- Janž Znojilšek
- Felicijan Trubar

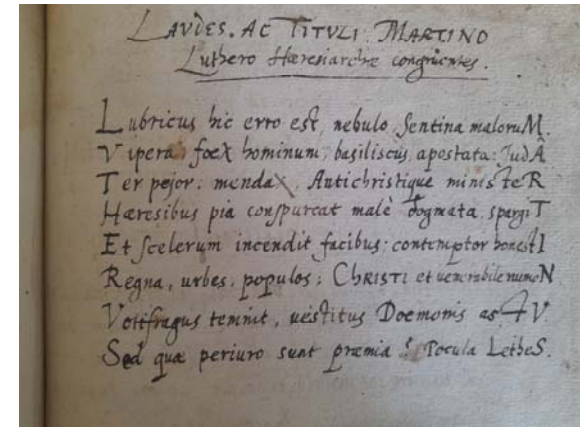
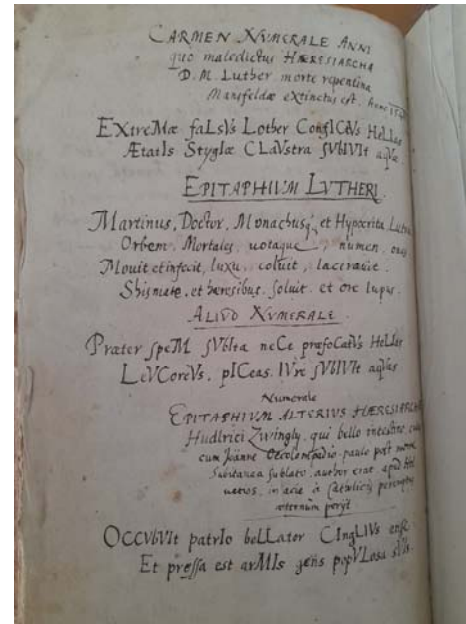
Janž Znojilšek – Carl Johan Gustav Snoilsky



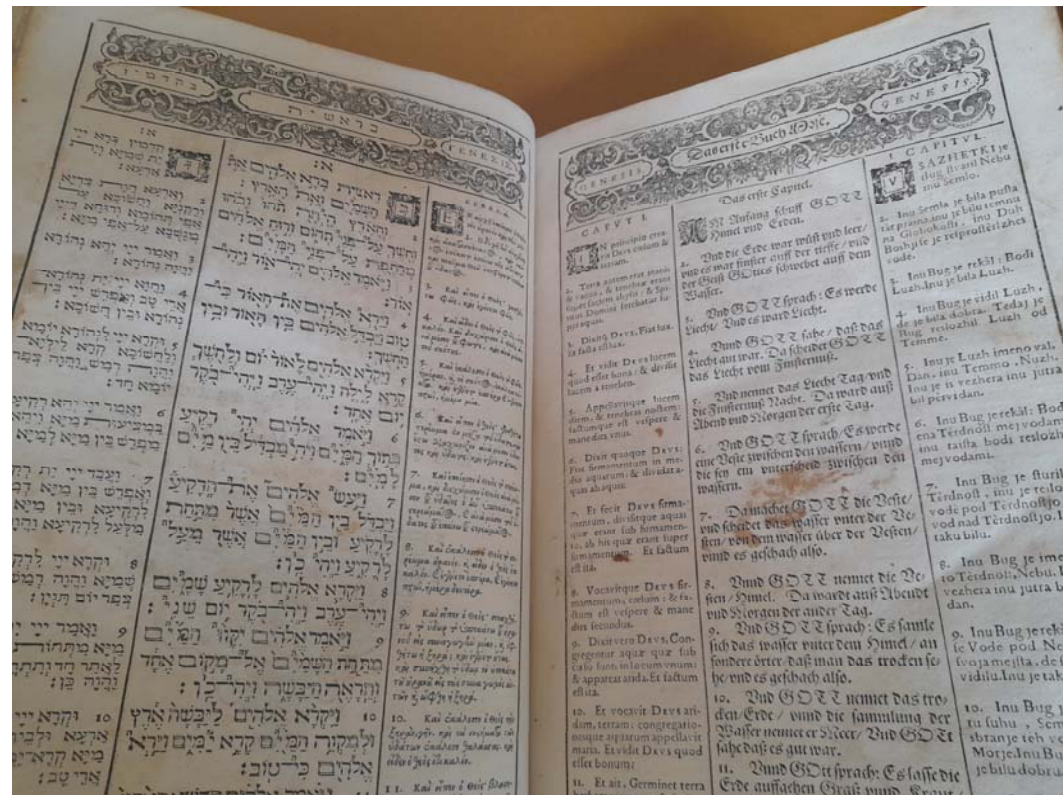
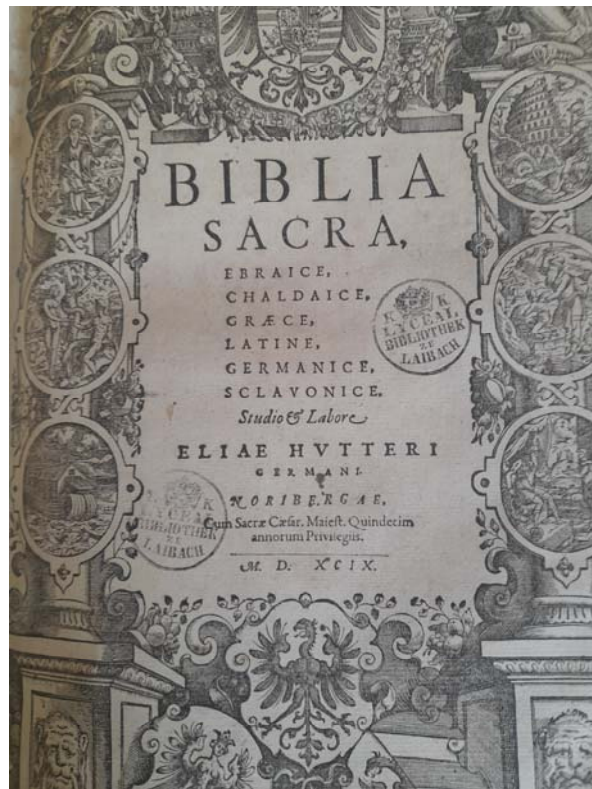
Ostali kraji v Nemčiji in Avstriji, kjer je bila tiskana slovenska beseda

- Wittenberg: Johann Kraft
- Regensburg: Johann Burger
- Gradec: Zacharias Bartsch, Hans Schmidt, Georg Widmanstetter
- Frankfurt / M.: Johann Spiess
- Nürnberg: Elias Hutter

Wittenberg: Dalmatinova Biblija



Nürnberg: Hutterjeva biblija



Prvi poskusi tiskarstva na Slovenskem

- Augustin Fries, Ljubljana (1561-62).
- Potujoča tiskarna na posestvu Nikolaja Banffyja, delovala tudi v Dolnji Lendavi. Tiskarno je vodil Rudolf Hoffhalter.

Janez (Janž) Mandelc (tudi Manlius ali Mannel), r.(?) – 1605, Sopronkeresztúr / Németkeresztúr



Sirahova knjiga – Sirák fia könyve

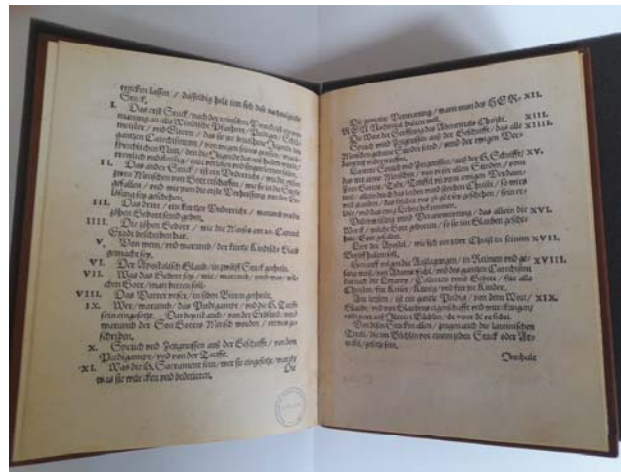
- Prvi tiskar v Ljubljani in pozneje na Zahodnem Madžarskem, Porabju, Prekmurju in na Hrvaškem (Varaždin).
- Bil je tudi knjigotržec.
- V Ljubljani natisnil 30 knjig (petina vseh slovenskih tiskov v 16. st.).
- Poleg Dalmatina tiskal še dela Jurija Juričiča, Janža Tulščaka, Adama Bohoriča ...
- Vsega skupaj je natisnil 100 del v slovenskem, nemškem, latinskem, madžarskem in hrvaškem jeziku.

Knjigotržci

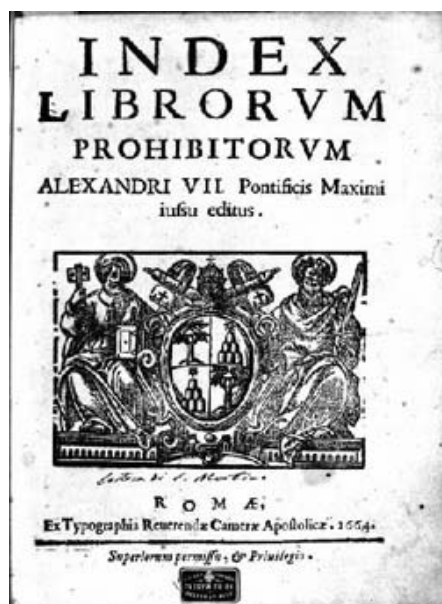


- Za prevod Dalmatinove Biblije imamo ohranjen poskusni list, ki ga je l. 1580 natisnil Janž Mandelc (Na sliki: NUK, RR 97966, posnetek izvoda iz Universitätsbibliothek Graz)
- Leonard Stegmann, Christian Warl

Trubar: Register ...

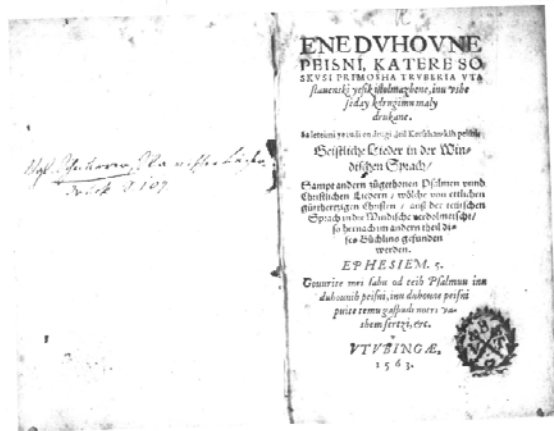


Rekonstrukcija podatkov o knjigotrštvu



- Indeks prepovedanih knjig
- Popisi plemiških in stanovskih knjižnic
- Korespondenca delavnic
- Podatki o knjigovezih

Matija Klombner



Bil je eden najbolj gorečih organizatorjev protestantizma v Sloveniji. V šestdesetih letih 16. st. je vneto skrbel, da so prišli protestantski tiski do knjigotržcev.

Krošnjariji, sejmi



Valvasor: Topographia Ducatus Carniolae modernae, 252 (1679)

Škof Tomaž Hren (1560-1630)



- V Augsburgu je kupil več stotov črk. Denar so zbrali na ljubljanski cerkveni sinodi l. 1614. Kaj se je zgodilo z njimi, ni znano. Takrat sicer v Ljubljani in njenemu zaledju ni deloval noben papirni mlin. Pri njem so se ustavljali knjigotržci iz Benetk, Salzburga in Nizozemske (zabeležke iz škofovih koledarjev).

Osebni vtisi ob pripravi prispevka

- Sreda, četrtek, petek
- Večerja
- Soba
- Ulica
- Kralj
- Obed
- Medved
- Mačka ...
- Szerda, csütörtök, péntek
- Vacsora
- Szoba
- Utca
- Király
- Ébed
- Medve
- Macska ...

Köszönöm szépen, hvala lepa!

